

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-52>

УДК 336.645

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

IMPROVING OF MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES WITH THE PURPOSE OF INCREASING THE RESULTS OF THE ENTERPRISE

Мавлева Діана Едуардівна

студентка,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9788-7326>

Лиса Олена Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1870-0481>

Mavlieva Diana, Lysa Olena

Dnipro State Agrarian and Economic University

Стаття присвячена визначенню основних особливостей і підходів до управління фінансовими ресурсами підприємств у сучасних умовах, узагальненню проблем управління фінансовими ресурсами в процесі діяльності підприємства. Актуальність теми полягає в тому, що ефективне використання фінансових ресурсів підприємством значно підвищує результативність та прибутковість його діяльності. Об'єктом даного дослідження є процес управління фінансовими ресурсами підприємств, який дозволяє керівництву підприємства вирішити проблеми забезпечення достатнім обсягом фінансових ресурсів для ефективного функціонування підприємства та підвищення показників результативності його діяльності. Забезпечення ефективності діяльності підприємства та раціоналізація його фінансового механізму вимагає ефективного управління всіма видами фінансових ресурсів. Ефективність управління фінансовими ресурсами визначається низкою факторів, зокрема наявністю дієвих механізмів управління фінансами підприємства. Одним із способів удосконалення системи управління фінансами підприємства є розробка фінансової стратегії, яка передбачає раціональне використання фінансових ресурсів та здійснює позитивний вплив на прибутковість підприємства.

Ключові слова: фінанси підприємств, фінансові ресурси, управління фінансовими ресурсами, прибутковість, фінансова стратегія.

The article defines the main features and approaches to the management of financial resources of enterprises in modern conditions, summarizes the problems of managing financial resources in the process of enterprise activity. The relevance of the topic lies in the fact that the effective use of financial resources by the enterprise significantly increases the effectiveness and profitability of its activities. The object of this study is the process of managing the financial resources of enterprises, which allows the management of the enterprise to solve the problems of providing a sufficient amount of financial resources for the effective functioning of the enterprise and increasing the indicators of the results of its activity. Ensuring the efficiency of the enterprise and optimizing the financial mechanism of the economic entity requires effective management of all types of financial resources. The effectiveness of managing financial resources is determined by a number of factors, in particular, the presence of effective mechanisms for managing the company's finances. One of the ways to improve this management system is: developing an financial strategy that provides for the rational use of financial sources. Therefore, it has a positive impact on the company's profitability. The system of managing the company's financial resources in modern conditions of macroeconomic instability, exacerbated by the military conflict on the territory of Ukraine, needs transformation, taking into account the instability of attracting sources of such resources, the change in their value over time, as well as the change in the efficiency of the use of financial resources, based on the effectiveness of the company's activities. The system of managing financial resources of the enterprise, which describes the characteristics and sequence of management

stages, includes tools for attracting financial resources and an algorithm for their distribution according to individual competing directions of use, needs to be adapted to modern conditions and take into account the peculiarities of the economic activity of domestic enterprises.

Keywords: corporate finance, financial resources, management of financial resources, profitability, financial strategy.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування вітчизняних підприємств у межах ринкової економічної системи можливе за умови правильного формування та ефективного використання їх фінансових ресурсів. З метою забезпечення ефективного управління цим процесом на підприємствах має розроблятися спеціальна фінансова політика, що спрямована на мобілізацію різних джерел генерування капіталу, враховуючи стратегічні перспективи майбутнього розвитку підприємства, вартості залучення ресурсів та можливого ефективного їх використання в процесі діяльності. Ця політика має бути складником загальної фінансової стратегії підприємства і націлена на забезпечення підприємства необхідним обсягом фінансових ресурсів і їх структурування за джерелами формування.

На сучасному етапі розвитку економіки України управління використанням та залученням фінансових ресурсів підприємства є складним та досить актуальним аспектом, оскільки наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів та ефективного їх використання значно впливає на результативність діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта. Особливості функціонування української економічної системи визначають необхідність адаптації механізму управління фінансовими ресурсами до сучасних нестабільних умов з метою мінімізації ризиків діяльності підприємства. Розробка та впровадження стратегій, вдосконалення форм управління фінансовими ресурсами мають сприяти зміцненню фінансового стану підприємства та його прибутковості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Основам і проблемам управління фінансовими ресурсами підприємств присвячена значна кількість наукових праць вітчизняних і закордонних науковців, тому можна вважати, що цей об'єкт дослідження достатньо висвітлений у науковій площині. Результати цих досліджень наведено в багатьох наукових публікаціях українських вчених, серед яких варто виділити одноосібні роботи та роботи колективів авторів, зокрема Л. В. Бражник [1], Л. І. Бровко, Є. І. Бровко та О. О. Крижановського [2], В. В. Бугаса та А. А. Коваль [3],

О.Є. Гудзь та П. А. Стецюк [4], Т. О. Журавльової [5], Д. С. Поліщук [6], В.А. Рудика та Н. А. Маковецької [7], В. І. Фоміних В. І., Безпалової Д. І. та Довгополої А. Д. [8], Ю. О. Швець та А. І. Мозолевської [9], С. М. Халатур [10; 11] та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, дослідження окремих аспектів побудови й функціонування системи управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств за умов нестабільної економічної ситуації, посиленої військовим конфліктом на території України, наразі є актуальним та потребує особливої уваги й додаткового розгляду.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження теоретичних і практичних аспектів управління фінансовими ресурсами підприємства, а також обґрунтування напрямів підвищення ефективності такого управління в умовах нестабільності зовнішнього і внутрішнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ході еволюції ринкових відносин в Україні було помічено, що багато підприємств стикаються з обмеженням фінансових ресурсів, особливо під впливом кризової ситуації, яка склалася на тлі повномасштабної війни з РФ. Таке явище обумовлено втратою власних коштів через нерентабельну діяльність, підвищеною ризиковістю діяльності, низькою координацією податкової системи, підвищенням рівня інфляції та високою вартістю ресурсів, що залучаються із зовнішніх джерел. Недостатня кількість фінансових ресурсів у підприємств впливає на їх господарську діяльність та, як наслідок, низькі показники фінансових результатів.

Фінансові ресурси, їх походження та структура відіграють важливу роль у забезпеченні діяльності підприємств. Задовільні обсяги фінансових ресурсів дозволяють підтримувати безперервність господарської діяльності, а ефективна структура їх розподілу сприяє підвищенню прибутковості та ефективності управління підприємства, а також зміцненню його платоспроможності. Підвищення ефективності функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства вима-

гає грамотного підходу до формування й використання фінансових ресурсів підприємства, дотримання принципів управління його фінансами з метою забезпечення, як мінімум, беззбиткової, а бажано – рентабельної діяльності підприємства.

На сучасному етапі розвитку економіки характеристика джерел формування фінансових ресурсів підприємств визначається нестабільністю. Брак власного капіталу у підприємств впливає на їх господарську діяльність. Розподіл власного капіталу не відповідає оптимальним розмірам, що може викликати збільшення або дефіцит запасів. Таким чином, пошук шляхів оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах є досить актуальним.

Управління генеруванням капіталу (фінансової бази) підприємства полягає в пошуку достатніх для ведення діяльності з бажаним рівнем дохідності джерел фінансових ресурсів, а також їх диференціації за вартістю залучення (тобто структурування капіталу за джерелами). Раціональною може вважатися така структура капіталу, за якої сформоване таке співвідношення між власними, залученими й запозиченими джерелами капіталу, яке дозволяє забезпечити мінімізацію вартості їх залучення та максимізацію рентабельності капіталу за умови прийняттого рівня коефіцієнтів автономії та фінансової стійкості. Таким чином, керування структурою капіталу має на меті мінімізацію витрат залучення капіталу з різних джерел і забезпечення тим самим якомога більшої віддачі співвласникам підприємства від вкладеного ними капіталу з урахуванням перспективного зростання вартості підприємства.

Системний характер управління фінансовими ресурсами визначається наявністю конкретної сукупності інструментів управління, дії кожного з яких впливають на поведінку всієї системи управління. Узагальнення результатів наукових досліджень дозволяє зробити висновок, що інструменти управління фінансовими ресурсами підприємства умовно можна поділити на три основні категорії:

1) інструменти управління формуванням фінансових ресурсів, до яких належить управління розподілом прибутку (доходів), амортизаційна політика, емісійна політика, управління залученням банківських кредитів, управління дебіторською заборгованістю, управління фінансовими ризиками;

2) інструменти управління внутрішнім оборотом фінансових ресурсів, до яких відносяться аналіз і планування фінансових ресурсів, бюджетування, оцінка активів, інформаційне забезпечення, система фінансових нормативів та регламентів, регулювання і стимулювання обігу фінансових ресурсів;

3) інструменти управління розподілом фінансових ресурсів, яке включає фінансування операційної діяльності, фінансування інвестиційної діяльності, кредитування контрагентів, безоплатне та благодійне фінансування підприємства та розміщення тимчасово вільних ресурсів через використання фінансових інструментів.

Перш ніж переходити до розгляду можливостей і засобів удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства доцільно розглянути його сильні та слабкі сторони. Для цього доцільним вважаємо застосування механізму SWAT-аналізу, який полягає у виявленні можливостей розвитку, використовуючи сильні сторони підприємства, та в ідентифікації загроз, враховуючи слабкі сторони підприємства. Об'єктом SWAT-аналізу оберемо велике промислове підприємство ПАТ «Інтерпайп НТЗ» (табл. 1).

Як бачимо, незважаючи на наявні передумови ефективного функціонування й подальшого розвитку підприємства, загроз його функціонуванню також більше, ніж достатньо. При цьому суттєвий вплив спричиняють як зовнішні (макрорівневі) фактори, на які підприємство не має впливу, так і внутрішні фактори, створені в процесі недосконалого управління та певних прорахунків менеджменту підприємства.

У процесі аналізу фінансового стану ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» було встановлено, що найбільш слабким місцем підприємства протягом тривалого часу був рівень прибутковості, який постійно знижувався, головним чином через зменшення обсягів реалізації продукції. Тому результативним показником для проведення регресійного аналізу був обраний показник рентабельності продажу. Показники, обрані для проведення регресійного аналізу, представлені наступною сукупністю:

Y – рентабельність продажів;

X1 – співвідношення власних та позикових коштів підприємства;

X2 – коефіцієнт автономії;

X3 – коефіцієнт оборотності активів підприємства;

X4 – питома вага матеріальних витрат в загальному обсязі операційних витрат підприємства.

Таблиця 1

SWAT-аналіз ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ»

Сильні сторони	Слабкі сторони
- застосування новітніх технологій, наявність високотехнологічного устаткування, що дозволяє здійснювати безвідходне виробництво	- нестача власних обігових коштів
- наявність ресурсної бази	- нестача власного капіталу
- наявність налагоджених комерційних зв'язків з контрагентами	- неповне використання наявних потужностей
- налагоджені канали збуту продукції	- незадовільна результативність роботи з дебіторами
- наявність висококваліфікованого персоналу, що має досвід роботи у даній сфері	- значна залежність від зовнішніх кредиторів при формуванні фінансових ресурсів
- висока якість продукції, що виробляється	
Можливості	Загрози
- розширення ринків збуту, можливість опанування нових сегментів ринку	- політична й макроекономічна нестабільність
- підвищення інвестиційної активності	- інфляційні процеси
- можливість розширення експортного потенціалу	- скорочення внутрішнього ринку збуту внаслідок відсутності попиту на продукцію
- зростання ефективності заходів з просування продукції на ринки інших країн	- наявність конкурентів на зовнішньому ринку, що займають стійке положення
- можливість відновлення поточної платоспроможності	- нестабільне правове поле держави
- можливість відновлення прибутковості	- зростання внутрішніх цін на сировину, паливо, електроенергію тощо
- зростання конкурентоспроможності	- високий рівень дебіторської заборгованості
- підвищення кваліфікації персоналу	- високий рівень залученого й запозиченого на короткостроковій основі капіталу

Джерело: складено авторами на підставі огляду зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства

Рівняння регресії, яке відображає вплив співвідношення власних та позикових коштів ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» на рентабельність продажів, має наступний вигляд:

$$Y = 0,0116 + 0,4283 \cdot X_1.$$

Коефіцієнт кореляції в отриманій моделі дорівнює 0,7591, тому, відповідно до шкали Чеддока, сила кореляційного зв'язку між змінними є високою. Можна зробити висновок, що при $b = 0,4283$, із зростанням коефіцієнта співвідношення власних та позикових коштів підприємства на 1%, показник рентабельності продаж зростає на 0,43%.

Парна модель впливу коефіцієнта автономії на рентабельність продажу ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» має наступний вигляд:

$$Y = 0,6363 + 0,6821 \cdot X_2.$$

Щільність зв'язку між залежними та незалежною змінними висока, оскільки показник

кореляції складає 0,774. Коефіцієнт автономії виступає в якості показника-стимулятора, тому його зростання на 1% сприяє збільшенню рівня рентабельності продажів на 0,64%.

Вплив оборотності активів підприємства на зміну показника виражається наступним рівнянням регресії:

$$Y = -0,0279 + 0,1648 \cdot X_3.$$

Розрахований коефіцієнт кореляції дорівнює 0,761, це свідчить про високу силу кореляційного зв'язку між залежною та незалежною змінними. При $b = 0,10116$, при зростанні коефіцієнта оборотності активів підприємства на 1%, рівень рентабельності продажів зростає на 0,16%.

Вплив питомої ваги матеріальних витрат у сумі операційних витрат підприємства на зміну показника виражається наступним рівнянням регресії:

$$Y = -0,16555 + 0,5359 X_4.$$

При зміні частки матеріальних витрат у загальній сумі операційних витрат на 1% розмір рентабельності продажів збільшується на 0,58%.

Спираючись на побудовані лінійні регресійні моделі, можна стверджувати, що найбільший вплив на рентабельність продажів мають такі фактори, як зростання незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та збільшення частки матеріальних витрат у загальній сумі операційних витрат підприємства. Отримані рівняння регресії доцільно використовувати для прогнозування можливих сценаріїв оптимізації структури капіталу підприємства.

За таких умов доцільно визначити, що для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства доцільно вжити заходи за такими 5 напрямками: оптимізація структури активів та пасивів; досягнення прийняттого рівня ліквідності та платоспроможності; відновлення фінансової автономії та підвищення рівня фінансової стійкості підприємства; підвищення ефективності використання майна підприємства; оптимізація розрахунків підприємства з кредиторами та дебіторами за термінами й обсягами. Зокрема, можна визначити такі основні заходи:

- оптимізація структури активів, зокрема оборотних, з метою досягнення ліквідного балансу, усунення загрози неплатоспроможності підприємства та підвищення ефективності від їх використання;

- оптимізація структури пасивів, зокрема збільшення частки довгострокових джерел фінансування з метою зменшення фінансових ризиків, що пов'язані з неможливістю залучення достатнього обсягу залучених на короткостроковій основі фінансових ресурсів для нормального функціонування підприємства, а також скорочення обсягу поточних зобов'язань для зменшення поточних фінансових витрат;

- збільшення обсягу власного капіталу для відновлення фінансової автономії підприємства, збільшення фактичної ефективності від його використання та підвищення фінансової стійкості підприємства, зокрема за рахунок формування власного оборотного капіталу;

- визначення потреби у фінансових ресурсах, виходячи з принципу збалансування активів та пасивів підприємства за строками, тобто створення такої їх структури, яка б за умови мінімізації вартості залучення цих ресурсів забезпечувала б відповідність між групами активів та пасивів за строками;

- скорочення обсягів поточної дебіторської заборгованості та підвищення касової дисципліни у розрахунках з власними дебіторами з метою оптимізації структури оборотних та всіх активів і збільшенню обсягів надходжень підприємства від основного виду діяльності;

- подальша оптимізація розрахунків з кредиторами та дебіторами з метою збалансування строків цих розрахунків;

- розробка більш виваженої стратегії управління фінансовими ресурсами підприємства, що враховувала б фактори макроекономічної нестабільності в країні та змінність кон'юнктури ринку збуту продукції підприємства.

Важливим фактором при вдосконаленні управління фінансовими ресурсами підприємства є поєднання стратегії з конкретним планом дій на певний період, запровадження сучасних методів формування і використання фінансових ресурсів. Це дасть змогу підприємству досягти позитивних результатів у довгостроковому періоді й отримати стійке фінансове забезпечення.

Висновки. Отже, сучасні умови макроекономічної нестабільності, посилені військовим конфліктом на території України, вимагають від вітчизняних підприємств дещо трансформувати систему управління фінансовими ресурсами, враховуючи нестабільність залучення джерел таких ресурсів, зміну їх вартості з часом, а також зміну ефективності використання фінансових ресурсів, виходячи з результативності діяльності підприємства. Система управління фінансовими ресурсами підприємства, що описує характеристику та послідовність етапів управління, включає інструменти залучення фінансових ресурсів та алгоритм їх розподілу за окремими конкуруючими напрямками використання, потребує прилаштування до сучасних умов та врахування особливостей економічної діяльності вітчизняних підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка та суспільство*. 2018. № 14. С. 778–783.

2. Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економіка та держава*. 2019. № 9. С. 57–63.
3. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 19. С. 32–34.
4. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. Т. 1. № 32. С. 330–340. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2892>
5. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4535&i=7>
6. Поліщук Д. С. Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства у сучасних умовах. *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць XII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (16 червня 2023 р.)*. Вінниця : Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. 431 с. С. 239–244. URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2707/zb_fin.pdf
7. Рудика В. А., Маковецька Н. А. Теоретичні аспекти стратегії розвитку фінансів підприємств. *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 343–346. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/60.pdf
8. Фоміних В. І., Безпалова Д. І., Довгопола А. Д. Аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. Вип. 27. Ч. 2. С. 61–64. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_27/2/17.pdf
9. Швець Ю. О. Мозолевська А. І. Сучасний стан формування фінансової стратегії промислового підприємства та шляхи її реалізації. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 34. С. 235–242. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/34_2019_ukr/36.pdf
10. Khalatur S., Pavlova H., Vasileva L., Karamushka D. & Danileviča A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9(4), 56–76. DOI: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3))
11. Khalatur S., Tvaronavičienė M., Dovgal O., Levkovich O. & Vodolazska O. (2022). Impact of selected factors on digitalization of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 10(1), 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19))

REFERENCES:

1. Brazhnyk, L. V. (2018). Finansovi resursy pidpryemstva: yikh formuvannia ta vykorystannia [Financial resources of enterprise: their formation and use]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 14, pp. 778–783.
2. Brovko, L. I., Brovko, E. I. & Kryzhanovskyi, O. O. (2019). Formuvannia finansovykh resursiv pidpryemstv v umovakh nestabilnosti [Formation of financial resources of enterprises in conditions of instability]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 9, pp. 57–63.
3. Bugas, V. V., Koval, A. A. (2020). Upravlinnia finansovymy resursamy pidpryemstva [Management of financial resources of the enterprise]. *Modern Economics*, no. 19, pp. 32–34.
4. Gudz, O. E., Stetsyuk, P. A. (2021). Konceptual'ni zasady formuvannia systemy upravlinnia finansovymy resursamy pidpryemstv [Conceptual principles of the funding of financial resource management system of enterprises]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky*, no. 1 (32), pp. 330–340. Available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2892>
5. Zhuravlyova, T. O. (2020). Formuvannia finansovykh resursiv pidpryemstva v umovakh kryzy [Formation of enterprise financial resources in the crisis]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 3, pp. 42–45. Available at: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4535&i=7>
6. Polishchuk, D. S. (2023). Napriamy optymizatsii dzherel formuvannia finansovykh resursiv pidpryemstva u suchasnykh umovakh [Directions for optimization of sources of formation of financial resources of the enterprise in modern conditions]. *Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku finansovoi systemy Ukrainy: zbirnyk naukovykh prats XII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii (16 chervnia 2023)*. Vinnytsia: Redaktsiino-vydavnychiy viddil VTEI DTEU, 431 p., pp. 239–244.
7. Rudyka, V. A., Makovetska, N. A. (2017). Teoretychni aspekty stratehii rozvytku finansiv pidpryemstv [Theoretical aspects of the company's finance development strategy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 10, pp. 343–346. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/60.pdf
8. Fominykh, V. I., Bezpalova, D. I. & Dovgopola, A. D. (2020). Aspekty formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv pidpryemstva [Aspects of formation and use of the financial resources of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia "Ekonomichni nauky"*, vol. 27 (2), pp. 61–64.

9. Shvets, Yu. O. Mozolevska, A.I. (2019). Suchasnyy stan formuvannia finansovoyi stratehiyi promyslovoho pidpryemstva ta shliakhy yiyi realizatsii [Modern condition of the formation of the financial strategy of an industrial enterprise and ways of its implementation]. *Infrastruktura rynku*, no. 34, pp. 235–242. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/34_2019_ukr/36.pdf

10. Khalatur S., Pavlova H., Vasilieva L., Karamushka D. & Danileviča A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9(4), pp. 56–76. DOI: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3))

11. Khalatur S., Tvaronavičienė M., Dovgal O., Levkovich O. & Vodolazska O. (2022). Impact of selected factors on digitalization of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 10(1), pp. 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19))